



Īpaši
aizsargājama
dabas
teritorija

Rožu purvs

Dabas liegums

ĪSI PAR DABAS LIEGUMU

Izveidots 1987. gadā Platība 1010 ha

Izveidošanas mērķis: saglabāt nepārveidotas dabiskās purva ekosistēmas un savdabīgās purva ainavas

Atrodas Salas novada Salas un Sēlpils pagastos

Biotopu veidi

- purvs 63 %
- mežs 35 %

Purva veidošanās sākums - pirms 9 – 10 tūkstošiem gadu

Kūdras slāņa vidējais biezums – 4,3 m, maksimālais – 8 m

Galvenās dabas vērtības

- neskarts augstais purvs ar ciņu – lāmu kompleksa mozaiku
- purvaini meži
- 98 % no lieguma aizņem Eiropas Savienībā īpaši aizsargājami biotopi
- 30 Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas

Negatīvā ietekme – purva meliorācija

Apsaimniekošanas pasākumi – aizsprostu būve uz meliorācijas grāvjiem purvā, lai novērstu susināšanas ietekmi

Apsaimniekošanas pasākumi tiek veikti projekta LIFE 08NAT/LV/000449 „Augstā purva biotopu atjaunošana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās Latvijā” ietvaros ar Eiropas Komisijas LIFE+ programmas finansiālu atbalstu



Established 1987 Total area 1010 ha

The goal of establishing the nature reserve is to protect the natural ecosystems and distinctive landscapes of the bog

Location Sala and Sēlpils Municipalities of Sala District

Habitats

- Mires 63 %
- Forests 35 %

The mire has started to develop up about 9 – 10 thousand years ago

Maximum thickness of peat layer 8 m, the average thickness – 4.3 m

The main nature values

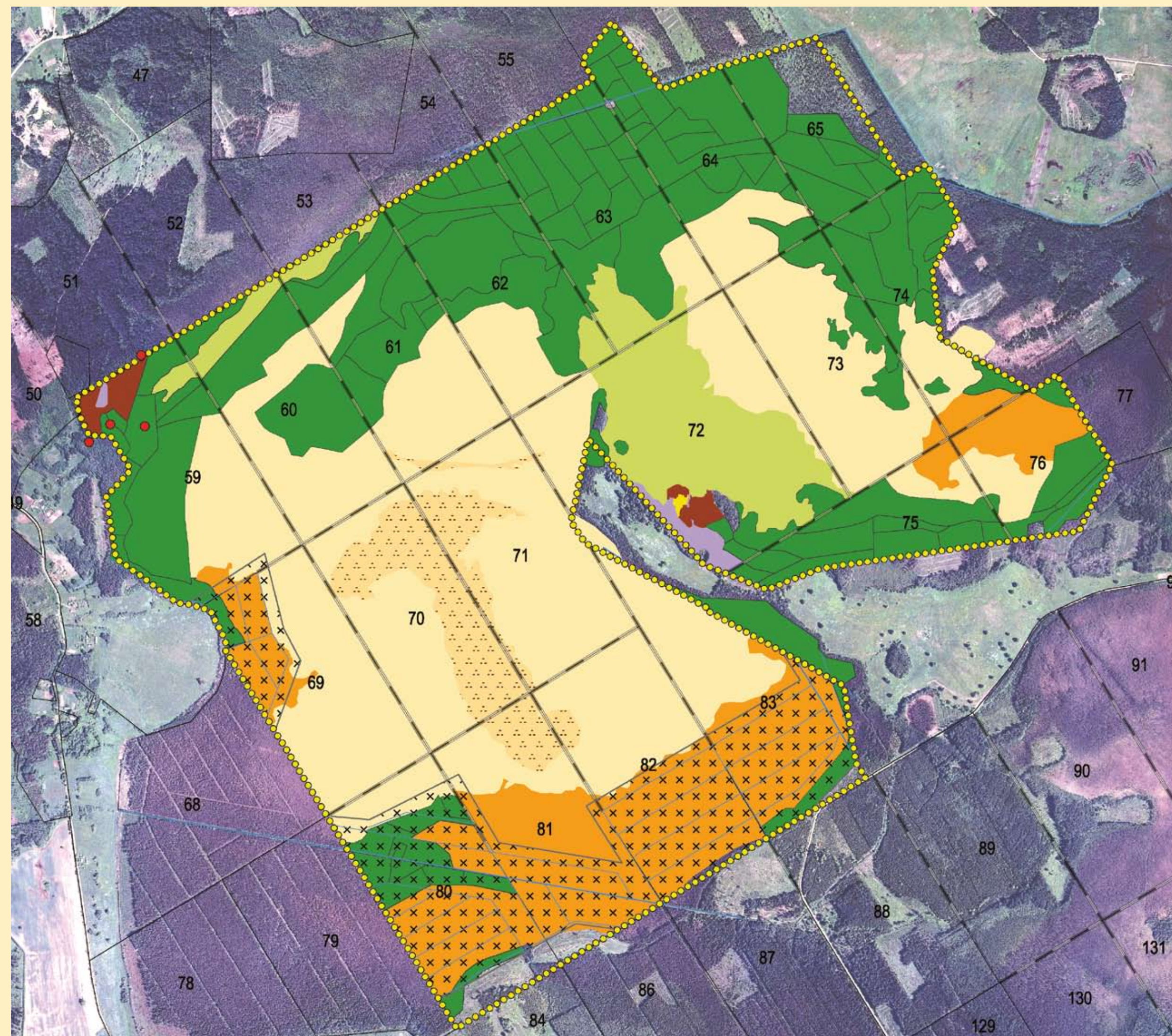
- Intact raised bog with the mosaic of raised bog hummocks, hollows and raised bog pools
- Bog woodland
- Especially protected habitats of the European Union cover 98% of the nature reserve
- In total, 30 especially protected plant and animal species of the European Union and Latvia

Negative influence – Drainage of the mire

The main management activities in the territory - building of dams on the drainage ditches in the mire to prevent the impact of desiccation

Management activities are carried out within the project LIFE08NAT/LV/000449 “Restoration of Raised Bog Habitats in the Especially Protected Nature Areas of Latvia” supported by the European Commission LIFE+ programme

EIROPAS NOZĪMES AIZSARGĀJAMIE BIOTOPĪ



Mērogs 1:17 000

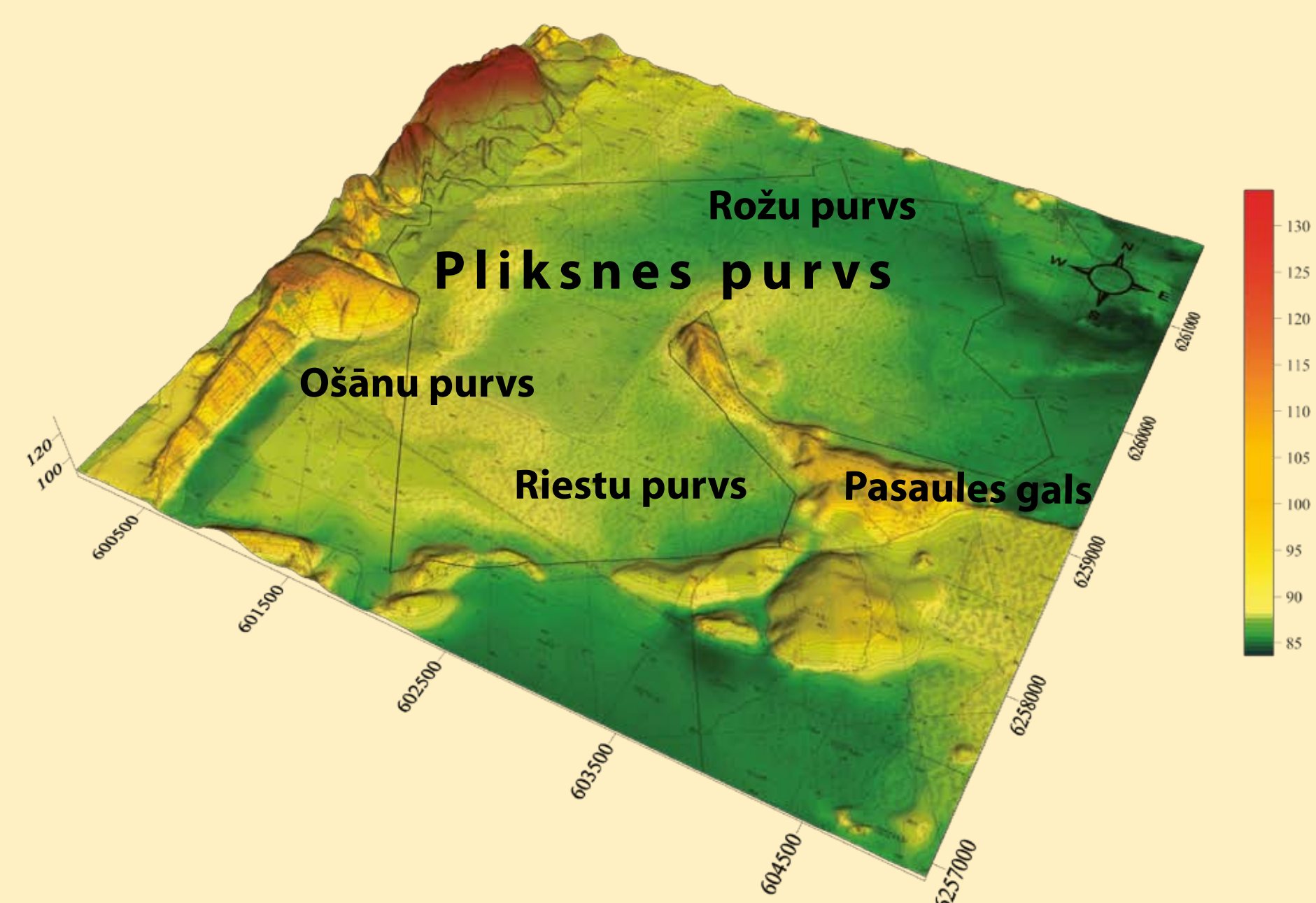
Neskarti augstie purvi (7110*) Active raised bogs	Stāignāju meži (9080*) / Fennoscandian deciduous swamp woods
Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiska atjaunošanās (7120) Degraded raised bogs still capable of natural regeneration	Purvaini meži (91D0*) Bog woodland
Pārejas purvi un slišķņas (7140) Transition mires and quaking bogs	Minerālvietlām bagāti avoti un avotu purvi (7160) / Fennoscandian mineral - rich springs and springfens
Ieplakas purvos (7150) Depressions on peat substrates of the Rhynchosporion	Plānotās dambju vietas Planned dams site
Veci vai dabiski boreālie meži (9010*) Western taiga	Grāvji/ Ditches
Veci jaukti platlapju meži (9020*) Fennoscandian hemiboreal natural old broad - leaved deciduous forests	Mežu kvartālu robežas Border of the forest blocks
	Natura 2000 teritorijas robeža Border of the Natura 2000 site



Purva dzērvene *Oxycoccus palustris*



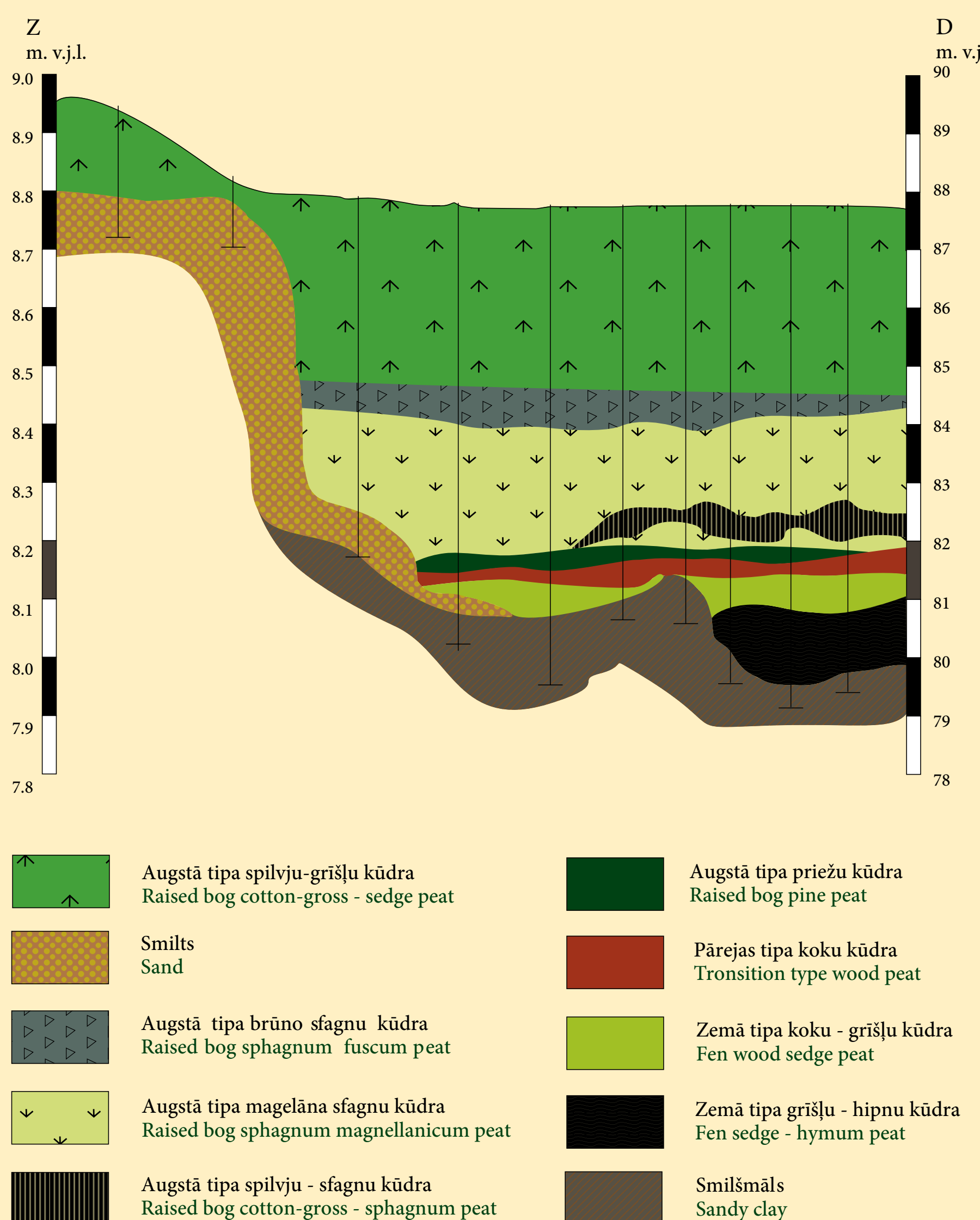
TERITORIJAS TRĪSDIMENSIJU MODELIS



Dabas lieguma teritorija aizņem daļu no krietni lielākā purvu – mežu kompleksa, kura vēsturiskais vietvārds ir Pliksnes purvs, bet platība 1428 ha.

Vēsturiski katrai purva daļai ir bijuši savi vietvārdi: ZR daļa – Ošānu purvs, purva D daļu sauc par Riestu purvu, bet purva A daļu dēvē par Rožu purvu. Minerālgrunts pussala, kas iestiepjas purvā, nosaukta par Pasaules galu. Augstāko vietu purvā, kur kūdras uzkrāšanās tūkstošiem gadu ilgā laikā ir notikusi visintensīvāk, sauc par **kupolu**. Rožu purvam ir divi izteikti kupoli, kuru augstums sasniedz 87,7 m vjl. Purva masīvu no trim pusēm ieskauj grēdas, ierobežojot virszemes ūdens noteci šajos virzienos.

ROŽU PURVA DIENVIDDAĻAS ĢEOLOĢISKAIS ŠĶERSGRIEZUMS



Augstā tipa spilvju - grīšļu kūdra Raised bog cotton-gross - sedge peat	Augstā tipa priežu kūdra Raised bog pine peat
Smilts Sand	Pārejas tipa koku kūdra Transition type wood peat
Augstā tipa brūno sfagnu kūdra Raised bog sphagnum fuscum peat	Zemā tipa koku - grīšļu kūdra Fen wood sedge peat
Augstā tipa magelāna sfagnu kūdra Raised bog sphagnum magellanicum peat	Zemā tipa grīšļu - hipnu kūdra Fen sedge - lymnum peat
Augstā tipa spilvju - sfagnu kūdra Raised bog cotton-gross - sphagnum peat	Smilšmāls Sandy clay

PURVA VEIDOŠANĀS

Purvs veidojas ļoti lēni – neskartā sūnu purvā kūdras slānis katru gadu pieaug tikai par vienu milimetru jeb par vienu metru tūkstoš gados. Laika gaitā Rožu purvā vērojamas visas purva veidošanās stadijas – no zemā jeb zāļu līdz augstajam jeb sūnu purvam.

Purvs izveidojies ledāju kušanas ūdeņu ieplakā, kurā uzkrājušies mālaini nogulumi. Senatnē reljefa pazeminājumos ap minerālgrunts pussalu ir sākuši veidoties trīs atsevišķi purvi, kas pamazām saplūduši kopā.

Rožu purvs sācis attīstīties holocēna sākumā preboreāla beigu posmā (pirms 10 tūkstošiem gadu), kad purva teritorijas apkārtnē auga bērzu un priežu meži.

Kopš atlantiskā laika (pirms 7500 – 4500 gadiem) sākuma kūdras slāni uzkrājušies arvien biežāki, visā purva teritorijā veidojot dažāda veida augstā tipa kūdras slāņus.



NEGATĪVĀS IETEKMES PURVĀ

Galvenais teritoriju ietekmējošais faktors ir pagājušā gadsimta otrajā pusē uzsāktā purva nosusināšana – teritorijas D, DR un R malās izveidotais meliorācijas grāvju tīkls. Gandrīz visā Rožu purvā dažādās pakāpēs konstatētas biotopa degradācijas pazīmes, bet īpaši degradēti ir grāvju tuvumā esošie purva biotopi, kas pakāpeniski aizaug ar purvainu mežu. Palielinoties priežu un viršu apaugumam ietekmētajās platībās, palielinās iztvaikošana jeb transpirācija no augiem, tādējādi vēl vairāk palielinot ūdens zudumus.

APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI PURVĀ

Dabas lieguma „Rožu purvs” aizsardzības un apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķis ir saglabāt augstā purva biotopu kompleksu ar atjaunotu, optimālu hidroloģisko režīmu un nodrošināt labvēlīgu aizsardzības statusu gan reto un aizsargājamo, gan tipisko augu un dzīvnieku sugu populācijai, īpaši putnu faunai.

Galvenais apsaimniekošanas pasākums ir kūdras dambīšu būve uz meliorācijas grāvjiem purva dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanai. Dambīši tiks būvēti tā, lai ūdens līmenis pie katra dambīša paaugstinātos par ~ 10 cm. Tas nodrošinās, ka visā nosusinātajā purva daļā pakāpeniski paaugstināsies ūdens līmenis, vienlaikus nenopludinot plašu teritoriju. Rezultātā daļēji tiks atjaunoti vismaz 138 ha meliorācijas ietekmētu purva biotopu tiešā grāvju tuvumā. Sagaidāms, ka pamazām atjaunosies arī raksturīgais purva augājs. Lai šos procesus novērotu, uzsāks purva hidroloģiskais un veģetācijas monitorings.



Rožu Mire



Nature reserve

PURVI

Liegums ietver vērtīgu augstā purva biotopu kompleksu ar pārejas purva un purvainu mežu elementiem. Centrā atrodas izcīlas kvalitātes neskarts augstais purvs ar purva lāmām un ieplakām. Perifēro daļu veido dažādas mežaudzes – galvenokārt purvaini meži, kas pārsvarā attīstījušies antropogēnās darbības – meliorācijas grāvju susinošās ietekmes iespaidā aizaugot augstajam purvam. Purvi dabas liegumā kopumā aizņem 642 ha. Novērojami divi purva tipi: ombrotrofie jeb augstie purvi, kas aizņem 573 ha un minerotrofie jeb pārejas purvi 69 ha platībā. Liegumā konstatēti pieci Eiropas nozīmes aizsargājami purva biotopi, no kuriem vislielāko platību – 428 ha aizņem biotops *Neskarti augstie purvi* (kods 7110*). Augstajā purvā dominē purva sūnas – sfagni. Atmirstot sfagnu apakšējām daļām, veidojas kūdra. Nosusinātos purvos sfagni pamazām izzūd.



AUGI

Dabas liegumā konstatētas četras īpaši aizsargājamās augu sugas - stāvlapu dzegužpirkstīte, plankumainā dzegužpirkstīte, kārpainais segliņš, smaržīgā naktsvijole, sūnu suga - īssetas nekera, un ķērpju suga sikpunktainā artonija. Lieguma teritorijā bagātīgi aug dzērvenes, lācenes, brūklenes un mellenes. Vietējie iedzīvotāji novērojuši, ka lāceņu raža pēdējo desmitgadu laikā ir strauji sarukusi. Ļaudis to skaidro ar uzsāktajiem meliorācijas darbiem pagājušā gadsimta otrajā pusē. Lielie meliorācijas grāvji nosusinājuši purvā zināmās lāceņu vietas un nu no lielajām lāceņu ražām palikušas vien atmiņas.



Sfagni *Sphagnum* spp.



Lācene *Rubus chamaemorus*



Šaurlapu spilve *Eriophorum polystachion*



Uzpūstais grīslis *Carex rostrata*

MEŽI



Lapukoku svečtursēne
Clavicornia pyxidata

Aizsargājamais Eiropas nozīmes biotops *Purvaini meži* (kods 91D0*) aizņem 34 % dabas lieguma platības – 339 ha. Lielākā daļa purvaino mežu ir salīdzinoši jauni un radušies augstā purva susināšanas rezultātā. Šādos purvaino mežu nogabalos plaši izplatīts parastais krūklis un niedre, kas liecina par susināšanas ietekmi. Loti vērtīgi ir *Veci vai dabiski boreāli meži* (9010*), kas liegumā sastopami 7 ha platībā. Mežos redzami dabisko meža biotopu elementi – dažādvecuma audzes struktūra, atvērumi vainaga klajā, novērojama mežaudzes pašizretināšanās, mirusi koksne dažādās sadalīšanās pakāpēs, daudz vecas lazdas, dzenveidīgo putnu sakalti koki. Konstatētas vairākas dabisko meža biotopu indikatorsugas – rakstu ķērpis, lapukoku svečtursēne, gluda un īssetas nekera u.c. Lapukoku svečtursēne *Clavicornia pyxidata* sastopama vecos lapu koku vai jauktos mežos. Aug uz vecām liela izmēra kritālām. Augļķermenis atgādina mazu krūmiņu ar vertikāliem zariem, sēne ir viengadīga – aug no jūnija līdz septembrim.

PUTNI

Rožu purvā mājā 15 Eiropas nozīmes aizsargājamās putnu sugas. Dabiski un netraucēti meži lieguma nomalēs dod patvēruma, barošanās un ligzdošanas vietu retiem meža putniem – melnajam stārķim, mednim, mežirbei un melnajai dzilnai. Vīrs vecajām mežaudzēm lēni planē mazo ērgļu pāris. Speciāli uzstādītajās mākslīgajās ligzdās netraucēti ligzdo vairākas zivjērgļu ģimenes. Purva atklātajās vietās mitinās reti sastopamie purva putni – dzeltenais tārtiņš un purva tilbīte, kas ligzdo tikai augstajos un pārejas purvos, īpaši purva lāmu tuvumā. Rubeņu mājvieta ir skrāji meži, purvi un to nomales, bet pavasarī, rieta laikā tiem nepieciešamas lielākas klajas platības riestošanai. Rožu purvā riesto 5 – 6 rubeņu tēviņi. Meliorācijas ietekmē notiek dabisko augsto purvu degradācija, purvi izzūst un aizaug. Strauji sāk augt koki un krūmi, klajumu un lāmu platības sarūk, ezeriņi aizvelkas ar sfagniem, mainās augu sugu sastāvs. Atklāto purvu aizaugšana atstāj nelabvēlīgu ietekmi uz purvu putnu dzīves vidi. Pamazām retie un vērtīgie purva putni pamet ligzdošanas teritorijas un to populācijas strauji sarūk.



Melnais stārķis *Ciconia nigra*



Dzērve *Grus grus*



Purva tilbīte *Tringa glareola*

ZĪDĪTĀJDZĪVNIEMI

Dabas lieguma daudzveidība – atklāti purvi lieguma centrā, netraucētu mežu mozaika perifērijā, lāmas un ūdensteces nodrošina bagātīgu dzīves vidi dzīvniekiem. Tē konstatēta puse no Latvijā sastopamajām sauszemes zīdītājdzīvnieku sugām – 31 suga, no kurām astoņas ir īpaši aizsargājamās: lūsis, vilks, bebrs, meža cauna, baltais zaķis, ziemeļu sikspārnis, brūnais garausainis un mazais jeb lazdu susuris. Dabas lieguma teritorijā regulāri novēroti vairāki vilki. Lūši liegumā uzturas neregulāri, galvenokārt caurstaigājot. Tā kā lūšu un vilku individuālais dzīves iecirkņa lielums atkarībā no barības resursiem var būt pat vairāki simti km², tie izmanto gan dabas lieguma, gan tam tuvumā esošos purvu un mežu masīvus. Te atrodami šai sugai piemēroti biotopi – kokaudzes ar lazdu pamežu. Lai pārbaudītu susuru klātbūtni, 2010. gada jūlijā tika izlikti putnu būriši, jo mazie susuri rudens pusē no graudzālēm un koku lapām būrišos taīsa midžēpus. Oktobra sākumā vairākos būrišos tika atrasti susuru midžēpi. Vienā no tiem konstatēta mazo susuru mātīte ar četriem mazuliem. Liegumā uzskaitīts ievērojams skaits medijamo dzīvnieku. Stirnas, brieži, alņi un mežacūkas atpūtas vietas un paslēptuves rod dabas lieguma teritorijā, bet baroties dodas uz tuvējām lauku teritorijām.



Lūsis *Lynx lynx*



Lazdu susuris *Muscardinus avellanarius*

BEZMUGURKAULNIEKI

Rožu purvā konstatētas 70 bezmugurkaulnieku sugas, no tām 4 – īpaši aizsargājamās. Lāmu kompleksos dzīvo gan tipiskās, gan retās un īpaši aizsargājamās spāres - baltspērs purvuspāre un spilgtā purvuspāre. Uz purva bērziņiem atrasti dabisko meža indikatorsugu pārstāvji – vītoli slaidkoksngrauzis un lielais asmalis. Pārejas purvā mitinās purvu sisenis.



Purvu sisenis *Mecosthetus grossus*



Lielais asmalis *Peltis grossa*

Ievēro!**Ugunsgrēka gadījumā zvanīt 112!**

Saskaņā ar Ministru kabineta 16. 03. 2010. noteikumiem Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”

Dabas liegumā atļauts: pastaigāties, vērot putnus, ogot, sēņot, maksšķerēt

Dabas liegumā aizliegts:

- kurināt ugunskurus
- ogu vākšanā izmantot speciālas ierīces
- iegūt sūnas un ķērpjus, bojājot vai iznīcinot zemsedzi
- jaukt bebru dambjus
- ūdensputnu medībās izmantot šāviņus, kas satur svinu

Atkritumus nest līdzi

Suns jātur pavadīnā

Putnu vairošana

Aizliegta atklāta uguns

Nepūkt, nevākt augus

Aizliegts braukt ar kvadracikliem